

”Tyytyköön nainen vaikuttamaan naisena ja naisen tavoin”

Nestor Järvisen ajatukset ja naiskuva 1800-luvun lopun

naisemansipaatiokeskustelussa

Oulun yliopisto
historiatieteet
aate- ja oppihistoria
kandidaatintutkielma

1.3.2017

Laura Johansson

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	3
1. 1800-LUVUN LOPUN MURROS: VAPAUTTAKAA NAISET!	5
1.1. KUKA OLI N. JÄRVINEN?	5
1.2. 1800-LUKU AATEHISTORIALISENA KONTEKSTINA	6
1.3. NAISEMANSIPAATIO – NAIMATTOMIEN SÄÄTYLÄISNAISTEN AGENDA?	10
1.4. KOULUTUS EMANSIPAATION MAHDOLLISTAJANA	13
2. ”NAISEN PYHÄ VELVOLLISUUS” – JÄRVISEN AJATUKSET NAISEMANSIPAATION KYSYMYKSISTÄ	16
2.1. NAISEN JA MIEHEN ERILAISET KUTSUMUKSET	16
2.2. NAISELLA ON PYHÄ VELVOLLISUUTENSA AVIOSSA JA AVIOTTOMANA	20
2.3. KASVATUS TUKEMAAN PYHÄÄ VELVOLLISUUTTA	22
2.4. JÄRVINEN KÄÄNSI KELKKANSA?	25
LOPPULAUSE	27
LÄHTEET JA TUTKIMUSKIRJALLISUUS	29

JOHDANTO

Kristillisen yhtenäiskulttuurin hajoamisen, kaupungistumis- ja teollistumiskehityksen sekä sääty-yhteiskunnan murentumisen liikkeelle panevan yhteiskunnallisen muutoksen myötä 1800-luvulla alkoi syntyä uudenlaista keskustelua avioliitosta, perheestä ja sukupuolten välisestä suhteesta. Vuosisadan lopulla keskustelu levisi myös laajalti myös naisten koulutusmahdollisuuksiin ja yhä edelleen keskusteluksi *naisemansipaatiosta*. Emansipaatiolla tarkoitetaan pyrkimystä tasa-arvoisuuteen irrottautumalla holhouksesta tai eriarvoisuudesta oikeudellisesti, sosiaalisesti ja poliittisesti.¹ Emansipaatiokeskustelun mahdollisti sivistyneistön vieraantuminen luterilaisesta puhdasoppinaisuudesta, ja kirkkoa alettiin kritisoida julkisesti 1840-luvulta lähtien.²

Virinneeseen keskusteluun, niin kutsuttuun *naiskysymykseen* otti kantaa myös opettaja, Jyväskylän seminaarin uskonnon lehtori, rovasti, kirkkoherra ja valtiopäivämies Nestor Järvinen (1831–1901).³ Järvinen pedagogina ja kirkonmiehenä julkaisi *Kirkollisessa kuukauslehdessä* ylipainoksena⁴ pamflettinsa *Naiskysymyksen periaatteita* vuonna 1884. Järvinen itse toimitti lehteä vuosina 1880–81⁵, joka ”suomeksi toimitettuna, tarjoaisi yleisölle tieteeseen perustettua, kansantajuista uskonnollista lukemista”.⁶

Tutkielmani päälähteenä toimii yllä mainittu Nestor Järvisen *Naiskysymyksen periaatteita*. Tärkein kirjallinen teos, jota käytän lähteeni analysoinnin tukena, on ARJA-LIISA RÄISÄSEN *Onnellisen avioliiton ehdot: Sukupuolijärjestelmän muodostumisprosessi suomalaisissa avioliitto- ja seksuaalivalistusoppaissa 1865–1920* (1995). Myös esimerkiksi AINO SAARISEN *Vapautta naisille! Puheenvuoroja naisten historiasta, naisliikkeistä ja teoriasta* (1985) –teosta käytän taustoitukseksi emansipaatiokeskustelulle.

---

¹ Tieteen termipankin nettisivut, Filosofia: emansipaatio.

² Räisänen 1995, 31, 37.

³ Kotivuori 2005, Ylioppilasmatrikkeli 1640-1852: Nestor Järvinen.

⁴ ”Varsinaisen painoksen ladelmasta sellaisenaan otetut, ennalta sovitun tai tavanomaisen painosmäärän yli menevät kappaleet - - Ylipainosta voi syntyä painoprosessin myötä tai sitä voidaan ottaa tarkoituksellisesti.” Tieteen termipankin nettisivut, Tekstuaalitiheet: ylipainos.

⁵ Kuikka 1974, 35. Digiarkistossa lehtiä digitoituna vuosilta 1881 ja 1882, ja vuoden 1882 lehdessä Järvinen mainitaan vielä toimittajana.

⁶ *Kirkollinen kuukauslehti: uskonnollista lukemista perheille*, 01.02.1881, nro 2, s. 2.

Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot. Fennican mukaan lehteä painettu vuosina 1880–1885.

Suomessa historiaa on tutkittu melko niukasti sukupuolten välisten suhteiden tai yleensäkin sukupuolen diskurssin kautta. Päähuomio on ollut naisten järjestäytymisen eli naisasialiikkeiden historiassa.⁷ Naistutkimuksen puolelta löytämäni tutkimuskirjallisuus puoltaa historian laitoksen tilannetta, ja löytämäni teokset ovat jo vuosikymmeniä vanhoja. Suomalaisen naiseuden, sukupuolen ja yleensäkin perhehistorian kannalta kirjoitettua tutkimusta on ollut haastava löytää.

Nestor Järvisestä ei ole tehty elämäkertaa ja tutkimuskirjallisuus hänestä naiskysymyksen valossa on muutenkin todella niukkaa. Lähinnä hänen uskonnollisen opetuksensa linjaa on tutkittu, joten tietoja hänestä olen onkinut Jyväskylän seminaarien historiikeista. MIKKO JUVA on kirjassaan *Valtiokirkosta kansankirkoksi* (1960) tutkinut lyhyesti Järvisen tekstiä ja sitä, millaisen vastaanoton kirjoitus aikansa keskustelussa sai.

Tutkielman ensimmäisessä luvussa kerron ensiksi siitä, kuka oli Nestor Järvinen ja mitä hänestä on kirjoitettu seminaarien historiikeissa. Mielestäni on olennaista tietää hieman hänen taustastaan ja siitä, millaisessa asemassa hän kirjoituksensa laati. Sen jälkeen kuvaan aatehistoriallisesti 1800-luvun murroksellisuutta Suomen alueella, ja lopuksi 1880-luvun emansipaatiokeskustelua edeltäviä muutoksia säätyläisnaisen asemassa koulutuksen ja työnteon kannalta. Tutkimukseni rajautuu hyvinkin pitkälti säätyläisnaisiin, koska he juuri olivat naiskysymyksen ja keskusteluiden takana. Toinen pääluke käsittelee Nestor Järvisen pamflettia *Naiskysymyksen periaatteita*. Tarkastelen, mitä mieltä Järvinen oli naisen luonnosta, tehtävästä eli yhteiskunnallisesta asemasta, sukupuolten välisestä suhteesta ja naisten kouluttautumisesta.

Tutkimuskysymykset kuuluvat: Kuka oli Nestor Järvinen, millaisena aikana hän kirjoituksensa laati, ja mitä yhteiskunnallisia uudistuksia säätyläisnaiset saavuttivat 1800-luvulla koulutuksen ja itsenäisen toimeentulon saralla? Mitä Järvinen kirjoitti avioliitosta, naisen asemasta ja koulutusmahdollisuuksista? Mikä oli hänen mielestään naisen tarkoitus ja kutsumus, ja miten Järvisen ajatukset nivoutuvat ajan keskusteluun?

---

⁷ Räisänen 1995, 15.

1. 1800-LUVUN LOPUN MURROS: VAPAUTTAKAA NAISET!

1.1. KUKA OLI N. JÄRWINEN?

Nestor Järvinen (kirjoituksessaan N. Järvinen) syntyi Kiukaisilla ratsutilallisen poikana vuonna 1831. Pappisuransa alkuvaiheina hän opetti esimerkiksi Helsingin yksityislyseossa. 60-luvulla koululaitosta uudistettaessa perustettiin myös ensimmäinen suomenkielinen opettajankoulutusseminaari Jyväskylään vuonna 1863. Se oli ensimmäinen molemmille sukupuolille avoin oppilaitos. Kättilöitä oli alettu kouluttaa jo 50-luvun lopulla, ja opettajattarien jälkeen myös sairaanhoitajia.⁸ Järvinen oli mukana perustamassa seminaaria, aloittaen siellä uskonnon lehtorina ja varajohtajana. Vuotta myöhemmin Järvinen oli mukana perustamassa myös Jyväskylän suomalaista tyttökoulua, johtaen sitä vuosina 1869–81. Koulu-uran jälkeen hän alkoi ensin Jyväskylän, sitten Juvan kirkkoherraksi, toimittaen sitä pestiä kuolemaansa saakka vuoteen 1901. Lisäksi hän toimi kirkolliskokouksissa, valtiopäivämiehenä, kävi oppimassa mallia kansakoulusta Saksassa ja Sveitsissä, toimitti lehtiä ja julkaisi uskonnon opetukseen kirjoja, mm. *Kateketiikka, vihkonen uskonnonoppia* (1882 & 1885)⁹, joka oli Suomen ensimmäinen kansakoulun uskonnon oppikirja.¹⁰ Vuoden 1866 kansakouluasetukseen johtaneen Cygnaeuksen *Ehdotuksen maamme kansakoulutoimen järjestämisestä* hän käänsi suomeksi vuonna 1863.¹¹

AIMO HALILAN mukaan Järvinen oli jo opiskeluaikoinaan sanavalmis osallistuessaan vallitsevaan keskusteluun uskonnollisen vapaamielisyyden murroksessa. Järvinen oli ”omaksunut vakaan raamatullisen kannan”, eikä halunnut kirkon menettävän kosketustaan kulttuurin muihin aloihin. Jyväskylän seminaarin johtajan, kansakouluisän Cygnaeuksen katsomusta Järvinen piti liian radikaalina ja vapaamielisenä. Moni uskonnollinen perhe pelkäsi kansakoulun olevan liian maallinen Cygnaeuksen liberaalien ajatusten vuoksi. Moderni pappi Cygnaeus vältti kaavamaista, ulkoa opetteluun ja kirjaviisauteen perustuvaa opetusta ja vannoi käytännön esimerkin voimaan sekä Raamatun ”ydintotuuksien mielekkääseen

---

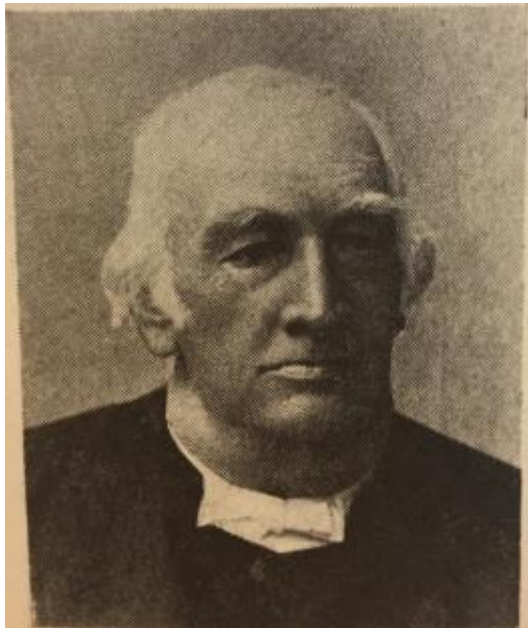
⁸ Räisänen 1995, 44.

⁹ Mikkola et al. 1937, 167.

¹⁰ Halila 1963, 78.

¹¹ Kuikka 1974, 35.

selvittämiseen”. Voisi kuvitella, että Järvinen ”kaukana ahdasmielisyydestä, mutta elävästi vakuutettuna Pyhän Raamatun totuuksista” hieman hälvensi uskovaisperheiden huolta tiukalla raamatullisella linjallaan. Halinen on kuvaillut häntä sekä leikkisäksi, runoilijamaiseksi, viihdyttäväksi puhujaksi että myös järjestyksen mieheksi.¹² Hän oli leikillisyytensä ja hyväntahtoisuutensa vuoksi varsin suosittu opiskelijoiden keskuudessa. K. RAITIO mainitsee Järvisen myös pitäneen julkisia luentoja, joissa kerättyjä varoja käytettiin varattomien opiskelijoiden avustamiseen.¹³

Kuva 1. Nestor Järvinen.

1.2. 1800-LUKU AATEHISTORIALLISENA KONTEKSTINA

Uudenlainen keskustelu oli osa kansalaisyhteiskunnan syntyprosessia, ja uuden keskiluokan synnyn myötä ihmistä alkoi yhteiskuntaluokan lisäksi määritellä myös sukupuoli ja kansallisuus. Keskiluokka alkoi kritisoida vanhoillista sivistyneistön perhemallia.¹⁴ Julkinen keskustelu mahdollistui 1880-luvulla alkaneen säännöllisen sanoma- ja aikakauslehtien julkaisemisen myötä¹⁵, kun keisari Aleksanteri II:n astuttua valtaan koittivat Suomen

---

¹² Halila 1963, 76–77.

¹³ Raitio 1913, 170–171, 177.

¹⁴ Räisänen 1995, 38.

¹⁵ Räisänen 1995, 39.

suurruhtinaskunnassa vapaammat ajat ja julkaiseminen vapautui. Aiemmin suomen kielellä oli saanut julkaista vain uskonnollisia ja taloudellisia tekstejä. Myös valtiopäivätoiminnan jatkaminen vuosikymmenten tauon jälkeen mahdollisti keskustelun hallinnon tasolla valtakunnallisesti ja autonomisen Suomen asioiden ajamisen.¹⁶ Suomenruotsalainen sivistyneistö seurasi ruotsalaista lehtikirjoittelua, joten Skandinaviassa 1840-luvulla vallalla ollut emansipaatiokeskustelu tunnettiin suomalaisen sivistyneistön keskuudessa hyvinkin, mistä se sitten ulkoisten mahdollisuuksien salliessa levisi muutama vuosikymmen jälkijunassa suomenkieliseenkin lehdistöön ja kirjallisuuteen.¹⁷

RIITTA JALLINOJAN mukaan 1800-lukua voidaan luonnehtia *murroksen* aikana, koska elinkeinorakenteessa tapahtuneiden muutosten lisäksi aikakautta leimasivat myös aatteelliset murrokset. Aikakauden murrokseen vaaditaan, että ihmiset käsittävät myös aatteellisella tasolla aikansa erilaiseksi kuin ennen. Ihmiset siis arvioivat maailmankatsomustaan uudelleen.¹⁸ Naiskysymykseen liittyvä keskustelu oli osa yleistä ajan hengen humanistista *edistysoptimismia*, jossa uskottiin ihmisten voivan omilla voimillaan ja teoillaan parantaa vallitsevia olosuhteita. Olennaista oli myös rationaalisen ajattelutavan kehitys, eli järjen avulla uskottiin voivan ratkaista ongelmia. Eurooppalaista ajatusmaailmaa hallinnut *positivismi* asetti tiedon perustaksi empiiriset havainnot heikentäen teologian asemaa ja edistäen luonnontieteellisen tutkimuksen kehittymistä.¹⁹ Järvinen näki 1800-luvussa paljon samaa kuin antiikin ajassa, ja hänen näkemyksensä mukaan naisen arvo aleni antiikin aikana, kun nainen ”luonnollisista syistä” hävisi jatkuvassa kykyjen kamppailussa, samoin kuin antiikin aikaisesta avioliitosta puuttui rakkaus keskinäisen kunnioituksen puutteesta johtuen. Hän varoittelikin, että positivismin ja nerouden arvostamisen aikana voisi käydä yhtä huonosti kuin antiikin aikana.²⁰

Jallinojan mielestä merkityksellistä oli ennen kaikkea se, ”- - etteivät naiset muuttaneet elämäntapaansa kaikessa hiljaisuudessa, vaan he myös osoittivat ohjelmallisissa

---

¹⁶ A. Nieminen 1951, 11–13.

¹⁷ Wilkama 1938, 91–92.

¹⁸ Jallinoja 1984, 137.

¹⁹ A. Nieminen 1951, 20.

²⁰ Järvinen 1884, 8.

keskusteluissaan muutoksen mielen.”²¹ 1900-luvun alussa alettiin puhua *uudesta naisesta*, mutta käsitteen sisältö mahdollistettiin jo 1800-luvun jälkipuolella.²² Oman panoksensa naisemansipaatiokeskusteluun toi myös naisten järjestäytyminen naisasiayhdistyksiksi. Ensimmäinen, Suomen Naisasiayhdistys, perustettiin vuonna 1884 eli samana vuonna kuin Järvinen julkaisi tekstinsä. Naisyhdistysten päämääränä oli ajaa naisten tasa-arvoisia mahdollisuuksia, esimerkiksi vaalioikeutta ja –kelpoisuutta, samaa palkkaa samasta työstä, naimisissa olevien naisten holhouksenalaisuuden purkamista ja avioliittoiän korottamista. Naisasiayhdistykseen kuului kuitenkin vain harva suomalaisnainen, ja suosituimpia olivatkin raittiusliike, erilaiset uskonnolliset yhdistykset ja työväenyhdistykset.²³

Ajan uudet tuulet eli positivismi, humanismi, tasa-arvopyrkimykset ja yhteiskunnalliset liikkeet eivät olleet kaikille mieleisiä, ja niitä olikin vastustamassa konservatiivinen puoli ja erityisesti papisto. Aikakausi on tunnettu myös nationalismin noususta, mikä osaltaan johti kansan jakautumiseen kielikysymyksessä. Fennomaanien isähahmon Snellmanin aloitteesta vuonna 1863 tehty uusi kieliasetus lupasi suomen kielelle 20 vuoden kuluessa ruotsin kieleen verrattavan virallisen aseman.²⁴ Svekomaaneja edusti ruotsinkielinen sivistyneistö ja aatelisto, kun taas fennomaaneilla oli takana talonpoikien sekä kirkon tuki²⁵. Järvinen on selvästi ollut suomalaisuusliikkeen kannalla ja otti kirjoituksessaan sanoja säästelemättä kantaa emansipaation puolesta puhuneen ruotsinkielisen sivistyneistön pyrkimyksiin. Järvisen kärkkäitä kommentteja ruotsinkielisiä vastaan voi ehkä selittää myös se, että jos 1870-luvulla sanomalehdistössä jyräsivät fennomaanien lehdet, niin 1880-lukua (jolloin siis Järvisen teksti on julkaistu) voidaan HANNU NIEMISEN mukaan pitää svekomaanien lehdistön vuosikymmenenä.²⁶

Jumalanpelko, siveellisyys ja isänmaallisuus olivat Järviselle elämän ehtoja, mutta hän varoitteli niiden vaimentumista miehen taholta, ellei kodin lieden lämpö niitä kirkastuttaisi.²⁷ Järvisen ajatuksissa paistaa 1800-luvulla vallinnut nationalismi ja kansallinen herääminen,

---

²¹ Jallinoja 1984, 138.

²² Jallinoja 1984, 139.

²³ Räisänen 1995, 46–47.

²⁴ H. Nieminen 2006, 112.

²⁵ H. Nieminen 2006, 115.

²⁶ H. Nieminen 2006, 118.

²⁷ Järvinen 1884, 13.

puhuihan hän ”isänmaasta”. Järvisen pyhät elämän ehdot ovat suoraan J.V. Snellmanin valtiopista, jonka mukaan valtio odottaa kansalaisiltaan seuraavia hyveitä: lähimmäisenrakkautta, lainkuuliaisuutta, velvollisuudentuntoa, jumalanpelkoa ja isänmaallisuutta. Ne eivät olleet Snellmanin mielestä mahdollisia ilman siveellistä perhe-elämää²⁸, ja sen puolesta liputti myös Järvinen. Järvisen mielestä niissä kansoissa, joissa oli kansan omalla kielellä tehtyä kirjallisuutta ja pitkä historiallinen traditio, korkeampi naissivistys oli jo saavutettu. Se hänen mielestään selittikin, mikseivät naiset näissä rikkaan kansansivistyksen maissa olleet pitäneet oikeuksistaan meteliä, toisin kuin Suomessa. Järvisen mielestä Suomi oli niin tutkimus- kuin opillisten kirjojen osalta köyhä, ja sitä selitti seuraava:

- - entiset sivistyneet luokan ja jalosäättyiset sukumme eivät näy mielivän liittäytyä kansamme henkisiin harrastuksiin, käyvät nähtävästi myös yhä irtonaisimmiksi kristillisyyden ohjeista ja kääntyvät samalla turhuuden kevytmielisiksi palvelioiksi.²⁹

Järvinen siis hyökkäsi ruotsinkielistä sivistyneistöä vastaan, joille ”murtunut kieli” oli ainoa perintö ”emämaasta”, joka oli liian etäällä, ja joille kotimaa oli liian vieras. Järvinen siis syytti ruotsinkielistä sivistyneistöä siitä, että he olivat etääntyneet kirkosta ja vaativat oikeuksia kenties tieteen nimissä (turhuuden kevytmielisiä palvelijoita), eivätkä he ”osallistu kansan hengellisiin harrastuksiin”³⁰, joihin voisi siis kuvitella kuuluneen erilaiset kristillis-hengelliset, fennomaaniset puuhut. Järvinen jatkoi vielä, että tarvitaan jalomielisyyttä, maailman ja itsensä kieltämistä ja ankaraa ponnistelua, jotteivat ”epäkansalliset suvut” pääsisi kerskailemaan sivistyksellään ja ”kulturi-verhonsa kiiltohon puettuina” tunkeutumaan kansan johtoon.³¹

Svekomaanien lisäksi Järvinen syytti sosialisteja uudistusmielisistä pyrkimyksistä. 1880-luvulla papisto kritisoi niin saarnoissa kuin kirjoituksissaan kansan lisääntyvää uskonnollista vapaamielisyyttä ja välinpitämättömyyttä, ja pappien suhtautuminen kaikenlaisiin

---

²⁸ Räisänen 1995, 72.

²⁹ Järvinen 1884, 14.

³⁰ Järvinen 1884, 14.

³¹ Järvinen 1884, 15.

yhteiskunnallisiin liikkeisiin oli epäileväinen.³² Järvinenkin löysi emansipaatiopyrkimyksistä ”nykyisen sosiaalisen kiihkon hurjuuksiksi vivahtavaista”, ja nimitti ihmisoikeuksien vaatimista sosialistien itsekkäiksi pyrkimyksiksi. Järvinen ei jättänyt arvailujen varaan, mitä oli sosialistien ”röyhkeistä rynnäköistä” mieltä, ja pelkäsi maallisten nautintojen voittamisen ajavan ihmisyyden sekä yhteiskunnan vaaraan. Järvinen viittasi tällaisen itsekkään toiminnan olleen Jumalan oikeuksien kieltämistä, mikä voisi ajaa ihmisen hillittömään himojen ryöppyyn ja epäilykseen. Ihmisoikeuksien etsintä ja etujen pyytäminen oli Järvisen mielestä siis kaukana ”elämän todellisista ehdoista”.³³ Järvisen hyökkäys sosialisteja vastaan ei ollut poikkeuksellista, vaan sosialisteja syyteltiin yhteiskunnan ongelmista ja onnettomista avioliitoista yleisesti.³⁴

1.3. NAISEMANSIPAATIO – NAIMATTOMIEN SÄÄTYLÄISNAISTEN AGENDA?

1800-luvulla myös työnteko alkoi muuttua kapitalistisen tavaratalouden syntymisen myötä markkinoiden välittämäksi tavaratuotannoksi. Tuotannon ja kodin eriytyminen jakoi naisten ja miesten toimintaa; kun molempien kotitaloudessa tehdyn työn sijaan miehet alkoivat siirtyä yhä enenevässä määrin töihin kodin ulkopuolelle, naisten kotona tekemä työ alkoi menettää itsenäisyyttään ja se alettiin nähdä miehen tekemän työn tukemiseksi, ellei jopa siitä riippuvaiseksi. Tätä jakoa perusteltiin sukupuolten erilaisuudella. Mies nähtiin egoistiseen, kylmään ja markkinavetoiseen yhteiskuntaan sopivana, kun taas nainen altruistisena kodin sydämenä.³⁵

Ensimmäinen rohkea kannanotto naisten itsenäisestä toimeentulosta, joka ei olisi avioitumiseen sidottua, tuli naiskasvatuksen uranuurtajalta Fredrika Runebergilta 1850-luvulla. Omiin kokemuksiinsa nojaten hän kirjoitti, että säätyläisnaiset olivat pelkästään kuluttavia, tarpeettomia perheenjäseniä, koska heidän ei ollut soveliasta tehdä kodin ulkopuolista palkkatyötä.³⁶ Vuonna 1864 kumottiinkin holhouksenalaisuusasetus, jolloin kaikki naimattomat naiset tulivat täysivaltaisiksi eli saivat hallita yksityistä omaisuuttaan 25-

---

³² Räsänen 1995, 32–34.

³³ Järvinen 1984, 1.

³⁴ Räsänen 1995, 67.

³⁵ Saarinen 1985, 46.

³⁶ Saarinen 1985, 49.

vuotiaina. 15 vuotta täyttäneille naisille myönnettiin myös oikeus omaan palkkatuloon, ja naimattomille naisille, leskille ja eronneille myönnettiin äänioikeus kunnallisvaaleissa ja vaalikelpoisuus kunnan luottamustehtäviin, pois lukien puheenjohtajuus.³⁷

1860-luvulta lähtien Suomessa elettiin taloudellista nousukautta³⁸. Naimattomien säätyläisnaisten kodin ulkopuolisen, sosiaalisesti hyväksyttävän palkkatyön lisääntymisen yhtenä mahdollistajana voi pitää nousukautta, jolloin työvoimasta oli pulaa ja naiset nähtiin potentiaalisena työvoimana. Naimattomien, kaupungissa asuvien säätyläisnaisten elättämisestä oli myös yhä enemmän vaivaa heidän sukulaisilleen.³⁹ Täytyy kuitenkin painottaa, että uudistukset koskivat edelleen vain naimattomia naisia, ei avioliitossa olleita vaimoja. Lisäksi huomionarvoista on, että säätyläisnaiset halusivat ”vapauttaa” työläisnaiset palkkatulosta kokonaan. Heitä syytettiin huonosta kodinpidosta ja lasten heitteille jättämisestä.⁴⁰ Säätyläisnaisten toimintaa voisi kuvailla kaksinaismoralistiseksi ja varsin luokkatietoiseksi - siinä missä he ajoivat omia oikeuksiaan päästä työelämään, halusivat he rajoittaa ”alempien” kansanosien naisten työntekoa.

Naimisissa olevien naistenkin oikeuksista keskusteltiin muutama vuosi holhouksesta vapautumisen jälkeen. Vuonna 1868 mahdollistettiin naisen oikeus hakea pesäeroa, mikäli hänen omaisuutensa tai naimaosansa oli vaarassa joutua puolison velkojen maksuun. Yhtäläinen naima- ja perintöoikeus saatiin voimaan kymmenen vuotta myöhemmin talonpoikien vastustuksesta huolimatta. Ehkä kaikkein suurin ja vapauttavin muutos oli kypsä päivänvaloon vuonna 1889, kun aviovaimot saivat alkaa itse hallita yksityistä omaisuuttaan. Avioehdolla pystyi nyt määrittelemään sen, mikä omaisuus oli yhteistä ja mikä yksityistä. Silti aviovaimot pysyivät miestensä holhouksen alaisena vielä pitkään⁴¹, aina vuoteen 1929 saakka.⁴²

---

³⁷ Räsänen 1995, 39.

³⁸ A. Nieminen 1951, 13.

³⁹ Mustakallio 1988, 38.

⁴⁰ Räsänen 1995, 44.

⁴¹ Räsänen 1995, 42.

⁴² Saarinen 1985, 54.

1800-luvun puolivälistä alkaen säätyläisnaisten naimattomuus Jallinojan mukaan yleistyi. Yksi selitys tälle on koulutuksen ja ansiotyön lisääntyminen⁴³, mutta myös säätyläisnaisten keskuudessa vallinnut naiskäsitys - avioliitto istui huonosti ”emansipoituneen naisen” elämään. Nainen nähtiin ensisijaisesti ”perheolentona”, ja naisen oli siis valittava joko perhe tai ansiotyö. Toisaalta, emansipoitunut nainen nähtiin miesten suunnalta myös uhkana ja hänen viehätysvoimansa väheni itsenäisyyden mukana.⁴⁴ Työnteon muutoksen myötä myös avioliiton solmimisen ehto muuttui, kun työkumppanuus muuttui vaatimukseksi sukupuolirakkaudesta.⁴⁵ 1840-luvulla keskustelu kävi vilkkaana C.J.L. Almqvistin vallitsevaa avioliittoinstituutiota kritisoivan teoksen myötä, ja alettiin puhua almqvistiläisestä, vapaasta, yksityisasiana pidettävästä avioliitosta, jossa keskiössä olivat yksilöiden keskinäiset tunnesiteet. Tätä kritisoi voimakkaasti esimerkiksi J.V. Snellman, jolle avioliitto oli valtion kehityksen kannalta välttämätön instituutio.⁴⁶

1800-luvun romanttinen suuntaus ei ollut vain kirjallisuuden suuntaus, vaan heijastui siis myös avioliittokäsitykseen. Sitä voidaan pitää individualistisen ihmiskäsityksen mahdollistamana muutoksena. Samoin pieneni puolisojen välinen ikäero vuosisadan vaihteessa, mikä kertoo avioliiton suhteen muuttumisesta perhevelvollisuuden sijaan kumppanuudeksi. Myös keskimääräinen lapsiluku väheni, ja vaikka perheelliset säätyläisnaiset eivät edelleenkään voineet käydä töissä, sitä voidaan pitää tulevaisuuden muutoksen mahdollistajana. Perheenäitien työssäkäynti oli riippuvainen lapsiluvusta, eli pientä perhettä voidaan pitää emansipaation yhtenä ehtona. Lapsilukua haluttiin säännöstellä ehkäisyllä, ja tavallisimpana ja esimerkiksi naisasialiikkeen suosittamana keinona käytettiin pidättyväisyyttä.⁴⁷

Naiskysymystä voi pitää pohjimmiltaan naimattomien säätyläisnaisten agendana. Vaikka avioliitossa olevat naiset saivatkin oikeuksia ja vapauksia naimattomien naisten vanavedessä, vaimot pysyivät silti vuoteen 1929 asti miestensä edusmiehisyyden alaisena, kakkostyyppin kansalaisina, jopa rinnastettavana osin miehien alaikäisiin lapsiin.⁴⁸ Suomessa tasa-arvoinen

---

⁴³ Jallinoja 1984, 139, 141.

⁴⁴ Jallinoja 1984, 141.

⁴⁵ Saarinen 1985, 46.

⁴⁶ Räisänen 1995, 37–38.

⁴⁷ Jallinoja 1984, 145–147.

⁴⁸ Tuomaalan artikkeli ”Holhouksenalaisuudesta koulutetuksi ja vapaaksi kansalaiseksi”, elektr. dokumentti.

avioliittouudistus toteutettiin pohjoismaisen mallin mukaan naapurimaita myöhemmin, joskin siitä jätettiin pois joitakin muissa pohjoismaissa tehtyjä uudistuksia.⁴⁹ Täytyy myös muistaa, että vaatimukset uudistuksiin tulivat luokkayhteiskunnan ylimmäisiltä naisilta, jotka eivät halunneet samoja oikeuksia talonpoikais- ja työläissisarilleen. Tasa-arvoisuus ei siis säätyläisnaisten mielissä ulottunut yhteiskuntaluokkien tasolle. Lisäksi, vaikka säätyläisnaisten aviottomuus kenties kasvoi, yleinen mielipide puhui kauan naisen avioitumisen ja naisen luonnollisen tehtävän, eli äitiyden ja vaimouden puolesta ja suurin osa edelleenkin avioitui.⁵⁰

1.4. KOULUTUS EMANSIPAATION MAHDOLLISTAJANA

”Kun koulutat miehen saat sivistyneen yksilön; kun koulutat äidin saat sivistyneen perheen”.⁵¹ Naiset nähtiin yhteiskunnalle tärkeinä laadukkaiden kansalaisten kasvattajina; ajateltiin, että lasten persoonallisuus ja luonne muotoutuvat ennen kouluikää. Säätyjärjestelmän rapistumisen myötä ammattia tai tulevaisuuden suuntaa ei annettu enää valmiina, vaan alettiin korostaa yksilön kykyjä ja sitä, että jokaisen tuli hankkia itse asemansa yhteiskunnassa, eli kansalaisten jalostus nähtiin tärkeänä.⁵²

1800-luvun puolivälissä tyttöjen koulutusta uudistettiin, ja säätyläisperheiden tyttöjen lisäksi ovet avautuivat myös virkamiesluokan tyttärille ja vuonna 1866 kansakouluasetuksen⁵³ myötä myös talonpoikais- ja työläisperheiden tytöille.⁵⁴ 1700-luvun lopulta asti säätyläistyttöjen mamsellikouluissa arvostettavien seuraelämän taitojen ja ranskan kielen sijaan opetuksen päämääränä nähtiin äitiyden ja vaimouden taitojen opettaminen.⁵⁵ Kirkko oli aiemmin huolehtinut kansan opetuksesta, mutta uuden kansakoulun myötä koulu ja kirkko erotettiin ja koulun valvojaksi perustettiin koulutoimenylihallitus.⁵⁶ Järvinen ei tekstissään suoraan

---

⁴⁹ Naisten avioliittoikä säilyi 17 vuodessa, asumuseroa ei hyväksytty ja aviollinen uskottomuus edelleen rangaistavaa, eikä isyyden tunnustamista tunnettu vielä. Kirkolla oli Suomessa edelleen valtaa erityisesti sukupuolten siveellisyyssasioihin. Pylkkänen 2012, 56–57.

⁵⁰ Jallinoja 1984, 142.

⁵¹ Korppi-Tommola siteeraa Mabel Newcomeria. Korppi-Tommola 1984, 148.

⁵² Saarinen 1985, 47.

⁵³ Kansakoulu perustettiin kunnalliseksi kouluksi nykyisten alakoululaisten vastaavalle ikähaitarille. Rinnalla toimi yläluokan oppikoulu, jota varten miesopettajat koulutettiin yliopistossa ja lyseossa, kansakoulun opettajat opettajaseminaareissa. Kuikka b, 1992.

⁵⁴ Räisänen 1995, 42–43.

⁵⁵ Saarinen 1985, 47.

⁵⁶ Nurmi 2004, 33.

tuominut sitä, ettei koululaitos enää ollut kirkon alaisuudessa, mutta koulujen tulisi olla kouluja, joissa ei ”kirkon tunnustuksellista traditionia halveksita” ja opetettaisiin Jumalan sanaa itsekkyyden, viisastelun sekä himon myllertämässä maailmassa.⁵⁷

Opettajaseminaari oli kansakoulun isä Cygnaeuksen lempilapsi. Hänen mukaansa alle 11-vuotiaiden yhteisopetus eli yhtenäinen kansakoulu oli mahdollista, mutta sitä vanhemmille tuli olla erilliset tyttö- ja poikakoulut.⁵⁸ Vuoden 1888 valtiopäivillä väiteltiin yhteiskouluista eli siitä, voisivatko tytöt ja pojat opiskella samassa oppikoulussa. Järvisen mielestä oppikoulu ei ollut tyttöjä varten; opiskelu ei ollut sopivaa naissivistyksen sisällöksi, koska siellä esimerkiksi opiskeltiin liikaa kieliä.⁵⁹ Cygnaeukselle oli tärkeää saada kouluttaa opettajattaria, jotka kykenivät opettamaan tyttöoppilaille lastenhoitoa, ja joille ”- - kansakoulutyö merkitsisi suurta, pyhää kutsumusta.”⁶⁰ Cygnaeus ei kuitenkaan ollut emansipaation kannattaja siinä mielessä, että hänelle naisten yhtäläiset sivistysmahdollisuudet miesten kanssa tuli toteuttaa naisten *kutsumustyön*, ei naisen itsensä tai ihmisoikeuksien vuoksi.⁶¹ Kuten seuraavassa pääluvussa tulen esittämään, Järvisen ajatukset naisen sivistysmahdollisuuksista olivat todella samansuuntaisia esimiehensä Cygnaeuksen kanssa.

Naiset eivät ammatillisten seminaarien aloittamisesta huolimatta olleet edelleenkään tervetulleita akateemiseen maailmaan ja yliopistoihin. Yliopistossa opiskellakseen naisen tuli anoa *erivapautta sukupuolestaan*. Ensimmäisenä naisena ylioppilastutkinnon vuonna 1870 suoritti Maria Tschetschulin, ja sen myötä syntyneessä myötätuudessa naisia alettiin hyväksyä ilman erivapausanomusta yliopistossa lääketieteelliseen tiedekuntaan.⁶² Keskustelu laajentui naisten korkeakoulukiistan kautta emansipaatiokeskusteluksi 1880-luvulla. 1860-luvulla ilmestynyt liberalismiin kuuluisan kasvon, englantilaisen John Stuart Millin teos *The Subjection of Women* (1869) oli saanut aikaan suomalaisissakin säätyläisnaisissa aikaan ”milliläisen” sukupuoliajattelun. Sukupuolen luonto oli J.S. Millin mukaan yhteiskunnallinen tapojen tuotos, ei ikuinen ominaisuus. Aloite naisten akateemisen uran mahdollistamisesta tuli

---

⁵⁷ Järvinen 1884, 12.

⁵⁸ Wilkama 1938, 108.

⁵⁹ Kuikka 1974, 31.

⁶⁰ Wilkama 1938, 107.

⁶¹ Wilkama 1938, 110.

⁶² Räisänen 1995, 43.

Jyväskylän opettajaseminaarin kasvatilta Minna Canthilta, joka esitti yliopistoon valmistavan tyttölyseon perustamista.⁶³ 60-luvulla vielä myötämielisesti naisten koulutusmahdollisuuksien parantamiseen suhtautuneille miehille tuli raja vastaan – oltiin heidän mielestään menty vaatimuksissa liian pitkälle.⁶⁴ Siltikään kritiikki naisten koulutusmahdollisuuksia kohtaan ei ollut uutta, vaan se oli alkanut jo 1700-luvulla ja teemat säilyivät samankaltaisina koko 1800-luvun⁶⁵, joskin keskustelu kiivastui ja sai emansipaatiovaatimusten myötä uusia ulottuvuuksia.

---

⁶³ Saarinen 1985, 51.

⁶⁴ Saarinen 1985, 52.

⁶⁵ Räsänen 1995, 45.

2. ”NAISEN PYHÄ VELVOLLISUUS” – JÄRVISEN AJATUKSET NAISEMANSIPAATION KYSYMYKSISTÄ

2.1. NAISEN JA MIEHEN ERILAISET KUTSUMUKSET

Kiihtyvä koulutus- ja emansipaatioväittely pakotti kirkonmiehetkin ottamaan kantaa asian tiimoilta. Nestor Järvinen oli ensimmäinen, joka asemassaan pappissäädyn edustajana otti kysymykseen kantaa.⁶⁶ Järvinen aloitti kirjoituksensa ikään kuin tunnustamalla tosiseikat: naiset olivat saavuttaneet asioita, joita muutama vuosikymmen sitten ei olisi edes uskottu voivan saavuttaa. Miesten tehtävänä ei siis enää ollut neuvoa, mitä naisen tuli perinteisesti tehdä, eli rakastaa miestä ja hurskaasti tehdä ompeluksia:

Kieltämättä on myöntäminen naiskysymyksen kohonneen yhteiskunnalliseksi eli sosialiseksi kysymykseksi, sillä ei käy tätä nykyä miesten enään sanominen naisten ainoaksi velvollisuudeksi: ”nous aimer, prier Dien, coudre et filer.”*⁶⁷) Kautta sivistyneen maailman voittavatkin naiset voittamistansa vaikutukselleen ja toiminnolleen alaa ulompana kyökin ja perhe-elämän piiriä, saavuttaen yhteiskunnallista oikeutta ja kutsumusta sen laatuista, minkä muutama vuosikymmentä sitten ylenen mielipide arveli hurjapäiseksi haaveilemiseksi.⁶⁸

Järvinen esitteli naiskysymyksen peruskysymykset niin kuin ne ovat ”kuuluneet meidän korvihimme”: miksi nainen ei saisi kouluttautua, työskennellä kuin mies, elättää itsensä ja elää kuten tahtoo. ”Meillä” Järvinen viittasi pappissäätyyn. Järvinen kuittasi kysymykset vastaamalla niihin, että olipa ihmisellä millaiset lahjakkuudet tahansa, sukupuolierot olivat pysyviä ja luonnollisia. Naisilla ja miehillä olivat erilaiset oikeudet ja ”henkiset rajat”. Fyysisesti naiselliset miehet ja miehekkäät naiset herättivät Järvisen mukaan ”epäilystä henkisenkin puolen luonnollisesta asusta noissa henkilöissä”. Naisen ihmisyyys oli erilaista, kuin miehen, ja molemmat olivat vajavaisia ilman toista.⁶⁹

---

⁶⁶ Juva 1960, 116.

⁶⁷”Meitä rakastaa, Jumalaa rukoilla, neuloa jakehrätä.” Järvinen 1884, 1.

⁶⁸ Järvinen 1884, 1.

⁶⁹ Järvinen 1984, 2—3.

Molemmilla sukupuolilla oli Järvisen mukaan kyllä ”sama maailma”, mutta erilaisessa muodossa. Naisella oli ”anima sensitiva” eli herkkä sielu, ei ”järjen aatteellista puolta”. Järvinen mainitsi myös, että fysiologia oli havainnut naisen aivot paljon ”köykäisemmäksi” kuin miesten aivot. Järvisen mukaan se tuskin johtui kasvatuksesta, vaan ennemminkin luonnollisista ominaisuuksista. Naisten ei tulisi erilaisuudestaan myöskään hämmästyä, sillä molemmilla sukupuolilla oli omat vahvuutensa, joiden mukaan molemmat toimivat parhaalla tavalla omilla aloillaan. Miesten henkinen piiri oli laveampi, mutta nainen kapeammassa henkisyyden alassaan havaitsi herkemmin yksityiskohtia. Naisilla ”- - heikkous sehän juuri onkin sen väkevyys, samoin kuin väkevyys on miespuolen heikkous”.⁷⁰

Miehille sopivat yleisten asioiden hoitaminen ja naisille ”yksityisihmisolojen” tarkka tähyttäminen ja noudattaminen. Miehet siis tekivät töitä kodin ulkopuolella ja naiset kodin ja perheen parissa. Naisen tahto taipui helpommin yleiseen mielipiteeseen ja vallitseviin oloihin, kun taas miehen luonto oli ”hehkuva” ja ”kiihtyvä pian raivoksikin” yleisissä asioissa, mutta usein kylmä ja välinpitämätön erityisissä personallisissa suhteissa. Naiset taas kiihtyivät tunteissaan perheessä intohimoisesti, mutta vaikeammin yleisissä asioissa. Näin ollen mies hoiti naista paremmin yhteiskunnallisia velvoitteita kuin kotia. Miehen tehtävä oli hankkia kodille elämän ehdot, eli suojaa, elatusta, oikeuksia, etuja, arvoja ja mainetta, ja nainen sitten näistä miehen hankkimista antimista loi kotitöissä hyörien lämpimän kodin, jossa mies sai nauttia työnsä hedelmistä leväten ja valmistautuen kohti uusia taisteluita.⁷¹

Osa avioliittokeskusteluun osallistuneista halusi palauttaa kansan mieliin kristillisen avioliittokäsityksen peruseriaatteen. He katsoivat, että sukupuolten välinen suhde oli yhtä lailla jumalallista alkuperää kuin avioliittokin – tällöin valtasuhteen määräsi Jumalan luoma aviojärjestys. Myös avioelämän onni perustui tähän järjestykseen: ”1. ’Vaimot olkaat teidän miehille alammaiset’. Ja 2. ’Te miehet rakastakaa vaimojanne’.”⁷² Tämän opetuksen mukaista avioliittokäsitystä Räisänen nimittää *alistumisen teologiaksi*. Keskeistä oli vaimon alistuminen miehensä tahtoon. Alistuminen legitimoitiin jahvistisen luomiskertomuksen avulla, jossa Jumala loi ensin Aatamin, jonka jälkeen Jumala loi hänelle avuksi naisen miehen

---

⁷⁰ Järvinen 1884, 3–4.

⁷¹ Järvinen 1884, 4.

⁷² Räisänen 1995, 85.

kylkiluusta. 1800-luvun kuluessa raamatullinen näkökulma sukupuolten hierarkkisen suhteen selittämiseksi väheni, ja sen korvasi vetoaminen sukupuolten luonnollisiin velvollisuuksiin. Ajatus sai tukea luonnontieteiltä.⁷³ Alistumisen teologian diskurssia mukailevien kristillisten perheoppaiden mukaan naisen tehtävänä oli alistua miehensä tahtoon, rakastaa häntä ja kasvattaa lapset kansakunnan siveellisiksi jäseniksi. Naisen ”kolminkertaisen kutsumuksen mukaan” nainen oli perheenemäntä, äiti ja vaimo, joka loi kodin hengen ja rakastettavan ilmapiirin, olihan nainen jumalallisessa avioasetuksessa annettu miehen avuksi.⁷⁴ Järvisen mukaan ei voinut sanoa, kumman tehtävä oli arvokkaampi, mutta tällaisella kodilla nainen oli miehen kunnia, koska kodin olot heijastelivat miehen yhteiskunnassa tekemään suoritukseen:

*Semmoisen kodin rakentamisella rakennetaan onnelliset yhteiskunnalliset sekä valtiolliset olot kansassa, vieläpä jumalanvaltakuntakin.*⁷⁵

Järvinen, fennomaanisella isänmaallisuudella höystettynä, edusti selvästi alistumisen teologian diskurssia siinä mielessä, että hän korosti perheenemännän ihannetta, naista kodin sydämenä ja lasten kasvattajana. Lisäksi hän otti esille teorian naisten ”köykäisemmistä” aivoista, tukeutuen väitteessään luonnollisiin, biologisiin ja fysiologisiin eroihin sukupuolten välillä. Väitettäni tukee myös Mikko Juva tulkinta; hänen mukaansa Järvinen perusteli näkemyksiään naiseudesta ennemminkin biologisilla, kuin raamatullisilla seikoilla.⁷⁶

Järvinen kirjoitti, että ”yhteiskunnalliset, kirkolliset ja valtiolliset toimet ovat sivistyneen kansan elämänmuotoja”⁷⁷ ja ihmisellä on velvollisuutensa ”perheen, yhteiskunnan ja kristillisen seurakunnan jäsenenä - ”.⁷⁸ Ajatus on kristillisen yhtenäiskulttuurin ajan tuotos, idea *kolmisäätyopista*, jonka mukaan Jumala oli luonut kolme säätyä eli hierarkiaa, joissa kaikki yhteiskunnan jäsenet toimivat kaikissa säädyissä: *ecclesiassa*, *politiassa* ja *oeconimiassa*. Politian tehtävä oli hoitaa yhteiskuntaa tarkoittaen esivaltaa, ecclesia oli hengellinen hallitus eli kirkko ja oeconomia eli huoneenhallitus tarkoitti perhettä, jonka tehtävänä oli ylläpitää ihmissukua niin biologisesti kuin taloudellisestikin. Jumalan vallan

---

⁷³ Räisänen 1995, 196—197.

⁷⁴ Räisänen 1995, 100—104.

⁷⁵ Järvinen 1884, 4.

⁷⁶ Juva 1960, 116.

⁷⁷ Järvinen 1884, 13.

⁷⁸ Järvinen 1884, 11.

edustajana perheessä toimi isäntä, jonka tahtoon perheen ja vaimon tuli taipua. Tämä kolmisäätyoppi alkoi kuitenkin hitaasti murentua jo 1700-luvulta lähtien tieteen kehittymisen, liberalismin ja herätysliikkeiden syntymisen myötä.⁷⁹

Järvinen myönsi, että naisen tehtävä kodissa rajoitti ja supisti hänen toimintojaan, mutta ihmisellä vain oli tietyt elämän ehdot ja pyhät tehtävät, joita tuli palvella ja osaansa tyytyä. Hän myös korosti, että nainen ei ollut miehen, vaan perheen aatteen, *pyhän tarkoituksen* palvelija.⁸⁰ Nainen ei Järvisen mielestä ollut miestä varten kasvatettava, vaan ”- - kasvatettava nimittäin kristillistä, siveellistä, isänmaallista perhettä lahjoillaan muodostamaan”. Hurskas, osaansa tyytyvä kristitty oli siis Järviselle ihmisihanne, joka ymmärsi, ettei maanpäällisen elämän tarkoituksena ollut nauttia ja olla onnellinen, vaan täyttää velvollisuutensa. Syntiin langenneen ihmisen tuli ”- - tyytyväisenä kutsumuksessaan kantaa elämän kuormaa ja taistella pahaa vastaan uskossa Jumalaan”.⁸¹ Järvisen ajatukset naisesta ei miehen, mutta pyhän tarkoituksen palvelijana, oli täysin linjassa Cygnaeuksen aatteiden kanssa. Naisella oli yhteiskunnassa pyhä tehtävä kotona kasvattajana ja miehen tukena, toisena puolikkaana.

Järvisen mukaan nainen myös ennen pitkää havaitsisi, ettei ”- - miehensä osaksi joutunut kutsumus ole niinkään kukkarikas ihannemailma, vaan tarakka raskas ja taistelutanner orjantappurainen, jolla ei mitään kadehdittavaa”. Mies hankki leivän pöytään otsa hiessä, rypi taloushuolissa ja ”mielivaltojen rettelöissä”, ja sivistynyt nainen saattoi jopa auttaa miestään ratkomaan pulmia. Naisen mieli nimittäin voisi yllättää, aivan äkkiä arvaamatta voisi tulla kuin ”luonnon voimalla” joku miestä auttava ajatus, ja sellaisen mahdollistaisivat tietysti säännölliset kotiolut. Mies ja nainen olivat luotuja kantamaan toisensa raskasta kuormaa, väsyneinä sitä lepoa odottaen, jonka Jumala oli uurastuksesta luvannut. Perheen perustaminen oli *pyhä velvollisuus, kutsumus* niin miehelle kuin naisellekin⁸²:

Emme siis mieli antaa mitään arvoa tahi edes mitään yleisempää vaikutusalaa naimattomille naisille? Mielimme niinkin. Olemme tässä vaan koettaneet esitellä, että naisen samoin kuin miehenkin ensimmäinen kutsumus elämässä on

---

⁷⁹ Räisänen 1995, 32—33.

⁸⁰ Järvinen 1884, 5.

⁸¹ Järvinen 1884, 10—11.

⁸² Järvinen 1884, 18—19.

perheen alueella. Tämä kutsumus on pyhä ja korkea ynnä monipuolin tukala kummallekin, mutta käy itsekkäisyytensä voittaville perheen uskonnollisen, siveellisen ja isänmaallisen eli yhteiskunnallisen tarkoituksen palveluksessa elämän suloksi sekä inhimillisen itsetuntoisuuden rikkaudeksi semmoiseksi, minkä edestä kannattaakin elää ja henkensä ynnä ruumiinsa viimeisiin voimiin asti uhrautua – pyhänä velvollisuutena sen tehden.⁸³

2.2. NAISELLA ON PYHÄ VELVOLLISUUTENSA AVIOSSA JA AVIOTTOMANA

Naisen tehtäväksi miehelle kodin luomisen lisäksi nähtiin hurskaiden, hyvien kansalaisten kasvatusta. Kirkollisen näkemyksen mukaan avioliitolla oli kaksi tarkoitusta: ensinnäkin se oli luotu haureuden syntien torjumiseksi eli siveellisyyden säilyttämiseksi, ja toiseksi synnyttämään uusia jäseniä seura- ja yhteiskuntaan. Koti oli paikka, jossa uuden sukupolven kasvatusta tapahtui ja vain hyvän kodin kautta toteutui avioliiton ja uskonnollisuus ja siveellisyys.⁸⁴

Järviselle avioliitto ja perhe olivat kaikki voittavia, elämän suola ja rikkaus. Järvinen totesi, että vaikka moni saattoi jäädä ilman aviokumppania, ei heiltäkään ”- - puutu tilaisuutta siunauksella vaikuttamaan perheellisissä oloissa, josko kohtalonsa ehkä toisinaan kysyy vielä suurempaa alttiutumista, kuin miehelässä milloinkaan”.⁸⁵ Eli avioliittoon tuli pyrkiä, vaikka joutuikin altistumaan (miehensä alaisuuteen?) enemmän kuin mies. Järvinen puhui naimattomista naisista, mikä voi olla heijastusta säätyläisnaisten aviottomuuden kasvusta tai ainakin keskustelusta avioliiton ja aviottomuuden teemojen ympärillä. Järvisen mielestä naisen tuli huolehtia tehtävästään kristillisen, siveellisen ja isänmaallisen perheen kasvattajana tulipa ”hänen kutsumukseensa sitten aviollinen tahi aviotoin elämä”.⁸⁶ Järvinen ei siis mielestäni suoraan tuominut naimattomuutta, kunhan nainen hoiti kutsumustaan

---

⁸³ Järvinen 1884, 19.

⁸⁴ Räisänen 1995, 69–70.

⁸⁵ Järvinen 1884, 19.

⁸⁶ Järvinen 1884, 11.

muilla tavoilla; naisten toimimista opettajina ja diakoniatyössä hän jopa kutsuu ”yhteiskunnalliseksi velvollisuudeksi”.⁸⁷

Järvisen ajatukset mukailivat yleistä kirkollista linjaa, ja yhteiskunnallisten muutosten myllertäessä kirkonmiehille oli tärkeää palauttaa kansan mieliin kristillisen avioliiton perusteet. Avioliitto oli Jumalan säätämä ja asettama järjestys, eli kaikkein pyhin sääty, joka ikuisena loppuisi vain kuolemaan tai toisen puolisen aviorikokseen. Kirkollisen näkökulman mukaan avioliitto oli siis jumalallista alkuperää, ja tätä ajatusta alkoivat kritisoida sekä sosialistit että kristillis-liberaalit. Jälkimmäiset eivät halunneet kiistää perinteisen kristillisen avioliiton arvoa, mutta toivat esille näkemyksensä siitä, että avioliiton alkuperä oli ihmislajin tarpeessa turvata lajin säilyminen. Eli avioliiton tarkoitus oli ihmisessä itsessään ja luonnossa. Sosialistien ja vapaata avioliittoa kannattavien mielestä avioliitto taas oli eri aikakausina esiintyneiden yhteisöjen taloudellisiin rakenteisiin ja omaisuussuhteisiin sidoksissa ollutta alkuperää. Sosialistit kritisoivat yksiavioista eli monogaamista, ehdottomaan uskollisuuteen perustuvaa avioliittoa ja sen patriarkaattista luonnetta.⁸⁸

1800-luvun kuluessa avioliitto alettiin ymmärtää kahden ihmisen väliseksi sopimukseksi. Koska perheen tärkein tehtävä oli kasvattaa uusia yhteiskunnan jäseniä, ajateltiin yhteiskunnalla olevan oikeus säännöstellä, tukea ja rajoittaa avioliittoinstituutiota.⁸⁹ Avioliiton käsittäminen sopimukseksi kahden ihmisen välillä johti siihen, että vuonna 1864 eli samoilla valtiopäivillä, joilla vapautettiin naimattomat naiset isiensä holhouksenalaisuudesta, saivat kaikki 21-vuotiaat avioitua ilman naittajan suostumusta. Niin kauan kuin tytär asui kotona, tuli hänen kuitenkin kuunnella vanhempiaan avioliittoaikeissaan, mutta naittajainstituutio poistui.⁹⁰ Sopimusavioliitto myös edellytti puolisojen välistä rakkautta.⁹¹ Vuosi Järvisen tekstin julkaisemisen jälkeen aatelis- ja porvarissääty ehdottivat valtiopäivillä, ettei avioliiton ehtona enää olisi luterilaisen kirkon vihkimys. Yhdessä sosialistien, liberaalien ja vapaakirkollisten uskonnonvapauden vaatimuksen kanssa ehdotettiin siviilivihkimismahdollisuutta. Asia ei kuitenkaan vielä tuolla vuosisadalla edennyt muualla kuin lehdistössä, ja kirkko vastusti sitä

---

⁸⁷ Järvinen 1884, 19.

⁸⁸ Räisänen 1995, 68—71.

⁸⁹ Räisänen 1995, 72.

⁹⁰ Mustakallio 1988, 37.

⁹¹ Räisänen 1995, 72.

kiivaasti. Kirkon vastustuksesta huolimatta laki siviilivihkimisestä tuli mahdolliseksi vuonna 1917.⁹²

2.3. KASVATUS TUKEMAAN PYHÄÄ VELVOLLISUUTTA

Järvisen ja pappissäädyn mielestä naisen elämän tarkoitus piili siis pyhässä tarkoituksessa, eli hyvien lasten kasvattamisessa ja kodin tekemisessä miehelle. Jyväskylän seminaarin uskonnon lehtorina ja tyttökoulun johtajana Järvinen tarttui kirjoitelmaansa hanakasti naiskysymyksen yhteen ydinteemaan eli naisten koulutukseen. Järvinen kritisoi ironisesti emansipoituneiden naisten vaatimuksia:

*Sivistystä, kouluja kaiketi siis? Kumman kuultavia. Kouluistako se nyt luullaan löytyvän kaikki elämän viisaus ja autuus? Ja nytkö se vasta saatavissa tuo ylevä, naisen olentoa ja elämän 'tositarpeita' vastaava kasvatus naisille? Ennen tätä pedagogian aikakautta eivät naiset siis kutsumuksessaan niin mihinkään kyenneet?*⁹³

Järvinen ei huomioi, että joidenkin emansipaation kannattajien, lähinnä sosialistien ja liberaalien, pyrkimyksenä oli myös vapauttaa nainen tästä kristillisestä, pyhästä kutsumuksesta.⁹⁴

Järviselle tärkein naisten kasvattaja koulun sijaan oli *traditio* eli muistitieto⁹⁵, ”- - naisen luonteeseen mukauntumisessa ei ole sen voittajata”.⁹⁶ Järviselle olennaisinta oli siis yhteisön sisällä kulkeva kulttuurisidonnainen, äidiltä tyttärelle kulkeutuva tieto, joka parhaiten ”naisen luonteeseen” sopikin. Traditiota tärkeämpää oli kuitenkin kristillisyyttä, joka valaisee elämän vaikeuksissa loppuun saakka:

---

⁹² Räisänen 1995, 75—77.

⁹³ Räisänen 1995, 5.

⁹⁴ Kts. esim. Räisänen 1995, 112—113, 123 & 205—206.

⁹⁵ ”Muistitieto on kerrontahetkessä tuotettua menneisyyttä koskevaa tietoa ja tulkintoja. Muistitieto kertoo siitä, mitä ihmiset uskovat, käsittävät ja tulkitsevat menneisyydessä tapahtuneen.” Tieteen termipankin nettisivut, Folkloristiikka: muistitieto.

⁹⁶ Järvinen 1884, 5.

Ja pääsi nainen sukunsa sekä kansansa henkisen aatevaraston omistajaksi laveammassa tahi ahtaammassa muodossa, kalliimpi, tärkeämpi tiedollista sivistystä on perheen onnelle ja menestymiselle jalo käytäntöjen taito. Perintöä, traditionia on osaksi tämäkin taito - - oikeata sävyänsä ja eheintä kirkkauttansa ei se saavuta muusta, kuin kristillisyyden hengestä - - Tuohon lisäksi tulee kirkollinen opetus ja protestanttinen saarna - - myös hengellinen kirjallisuus- -⁹⁷

Järvinen korosti kristillisen opetuksen, saarnan ja hengellisen kirjallisuuden merkitystä, olihan hän kuvailujen mukaan tiukkaa raamatullista linjaa vetävä opettaja ja kirkkoherrakin. Järvinen kritisoi kasvatustavallisia toimia, sillä hänen mielestään ei ollut ihme, että joidenkin mielestä vallitsi pedagogien piirissä ajatus, että kasvatusta ei ollut mistään kotoisin, ellei oppilaasta kasva ”- - joko runoilija, taiteilija, tieteilijä tahi joku muu mokoma ihmiskunnan henkisen editymisen tahi oman maallisen onnensa rikaslahjainen loistava seppä.”⁹⁸ Järvinen painotti, etteivät ne elämän todelliset vaatimukset noilla titteleillä aukenisi. Järvisen ihmisihanne ei ollut yleisnero, *homo universalis*, vaan kristillisen ihmisihanteen mukainen *homo religiosus*:

Niinpä todellakin, mielen puhtaus ja jalous, vakaantunut luonne eli ylevä karahteri on lahjoja sekä kykyjä tuhatvertaa kalliimpi - - Kallis on siveellinen ihminen, mutta kristillis-siveellinen ihminen vieläkin kalliimpi - - Siinä se on todellinen ihmisarvo ja todellinen ihmiskutsumus.⁹⁹

Järvinen korosti, että tyttökouluissa pitäisi opettaa fysiikan, kemian ja fysiologian alkeita käytännöllisesti ja yksinkertaisesti, olivathan ne kotiaskareiden opillinen perusta. Järvinen ei ottanut siihen kantaa, olisiko koulujen pitänyt olla säätyjen mukaan jaoteltu, joskin hänen mukaansa säädyt ”- - ovat asetettuina ennen meitä ja ennen teitä ja löytyvät meidän mentyämmekin.”¹⁰⁰ Enemmän tyttöjen ja naisten koulutusta Järvisen mielestä kuitenkin rajoitti säätyjen sijasta sukupuoli ja se seikka, että mies oli kodin ulkopuolisiin tehtäviin luonteeltaan naista sopivampi. Näihin vastuullisiin tehtäviin ”ei riitä perheessä peritty traditioninen tieto - - Yhteiskunnalliset, kirkolliset ja valtiolliset toimet ovat sivistyneen kansan

---

⁹⁷ Järvinen 1884, 5—6.

⁹⁸ Järvinen 1884, 9.

⁹⁹ Järvinen 1884, 10.

¹⁰⁰ Järvinen 1884, 12.

elämänmuotoja - -".¹⁰¹ Toisin sanoen, naisten tietous ei riittänyt näihin kolmisäätyopin määrittelemien kolmen elämän osa-alueen edustamiseen ja johtamiseen, eikä niiden taitamista välttämättä taannut edes akateeminen koulutus, vaan miehet olivat *luotuja* näitä tehtäviä täyttämään ja siksi niitä tulisivat aina vain täyttämään.

*Siis naiselta tykkönään sulettu mailma tuo? Ettäkö sulettu! Sitä se ei ole ollut, eikä tulekkaan olemaan, mutta tyytyköön nainen siihenkin vaikuttamaan naisena ja naisen tavoin.*¹⁰²

Jos "toinen puoli" eli nainen ei tukenut miestänsä taistelussa "turhuuden henkiä ja ajan nautintohimoja vastaan", joutui mies näiden valtaan. Siksi oli Järvisen mielestä aiheellista kysyä, miten sivistyneiden säätyjen nuoret naiset kehittyisivät hurskaiksi, isänmaallisiksi ja siveellisiksi, sekä "jalostuneella tiedolla ja valistuneella älyllä" loisivat sivistyneen kodin ja toteuttaisivat isänmaan sekä ihmiskunnan jaloimpia tapoja, traditiota ja harrastuksia?¹⁰³ Järvisen fennomaaninen kaipaus kasvattaa tyttäristä isänmaallisia tapoja ja traditiota kunnioittavia perheen äitejä ei jää epäselväksi. "Kansallisten olojemme heikkous ja kirjallisuutemme köyhyys" pakotti tytötkin opiskelemaan vieraita kieliä. Silti niiden opetteluun ei kannattaisi Järvisen mielestä tuhlaata liikaa aikaa, vaan alkeet riittäisivät. Samoin "perijuurinen kirjallisuuden tunteminen ei ole koulun tehtävä".¹⁰⁴ Järvisen näkemyksen mukaan kouluissa oli paljon turhaa tietoa, jota oppilas ei tosielämässä tarvinnut. Liiallinen vieraiden kielten ja niiden kirjallisuuden lukeminen voisi olla jopa haitallista, varsinkin tavallisten pedagogien opettamana, jotka eivät varsinaisia mestareita alallaan olleet.¹⁰⁵ Tässäkin taustalla oli varmasti suomen kielen aseman parantamisen tavoite niin, että suomen kielen opettelu olisi kouluissa ensisijalla, eivätkä vieraat kielet.

Järvinen otti kantaa myös matematiikan opiskeluun. Hänen mielestään sitä jumaloitiin liikaa, ja lisäksi "rajattomiin menevällä matematiikan kiihkollansa" sivistyksen harrastajat tekivät tuhoja naisen hengessä. Matematiikka vei naisen mielen turhiin, abstrakteihin haaveisiin,

---

¹⁰¹ Järvinen 2884, 12—13.

¹⁰² Järvinen 1884, 13.

¹⁰³ Järvinen 1884, 15.

¹⁰⁴ Järvinen 1884, 15—16.

¹⁰⁵ Järvinen 1884, 16.

viisasteluihin ja valmisti ” - - kaavostelemaan jos mitä mailmoja ynnä mailmanoloja.” Aineiden tuli keskittyä elämän todellisiin tarpeisiin, ja matematiikkaakin olisi Järvisen mukaan pitänyt käyttää kodin tulojen ja menojen laskemisen opetteluun.¹⁰⁶ Naisen tuli olla sivistynyt, jotta hän kykeni toimimaan miehensä toisena puoliskona ja lasten kasvattajana, mutta ei oppinut.

Naiskoululaisista on ajateltava tulevaksi naisia, eikä oppineita, sivistyneitä naisia tosin, mutta sivistyneitä nimenomaan siihen tapaan, jotta heidän henkinen olentonsa on kehittynyt - - suosimaan mitä ylevätä ja jaloa sivistyneen perheen aatemaailmassa milloinkin on kohtaava - - ja siihen on naisella - - kummastuttava kyky - - kokoilemaan tarpeelliset varat vähä-oppineempanakin tahi vähemmälläkin koulu-opilla, kun ei vaan henkensä vireyttä koulussa liioilla turmella.¹⁰⁷

2.4. JÄRVINEN KÄÄNSI KELKKANSA?

Vuoden 1885 valtiopäivillä käyty keskustelu sai intohimoisia puheenvuoroja naisten yliopistokoulutuksen ja yleisen naisemansipaation puolesta ja vastaan.¹⁰⁸ Pappissääty vastusti naisten oikeutta opiskella korkeakoulussa: se oli naisen luonnolle vierasta, vaarallista ja epäsiiveellistä. Kirkon johtomiehen, piispa Johanssonin mielestä naisemansipaatio oli kapinaa Jumalaa vastaan ja koituisi turmioksi niin naissukupuolelle kuin koko yhteiskunnallekin. Naisemansipaation puolustajat joutuivat puolustuskannalle. Esimerkiksi Suomen Naisyhdistyksen puheenjohtaja Elisabeth Löfgren julkaisi kirjoitelman *Mikä on naisasian lopullinen päämäärä*, jossa todisteli, ettei naisemansipaatiossa ollut kyse jumalanvastaisuudesta tai Jumalan arvojärjestyksen halventamisesta, vaan pyrkimyksestä saattaa loppuun ihmiskunnan kehitys naisen edustamassa lujassa siiveellisessä luonteessa.¹⁰⁹ Kirkolla oli Suomessa edelleen vankka asema vuosisadan vaihteessa ja naisasialiikekin oli varsin kristillinen, joten piispan väitökset olivat kovin loukkaavia emansipaation kannattajienkin mielestä.¹¹⁰

---

¹⁰⁶ Järvinen 1884, 17.

¹⁰⁷ Järvinen 1884, 17.

¹⁰⁸ Myönteinen päätös asiasta saatiin vuonna 1891, keisari kuitenkin vahvisti lain vasta 1901. Saarinen 1985, 53.

¹⁰⁹ Räisänen 1995, 45–46.

¹¹⁰ Räisänen 1995, 109.

Yllättävää kyllä, mutta Järvinen äänesti valtiopäivillä naisten akateemisen koulutuksen puolesta. *Åbo Tidning*, ruotsinkielisen sivistyneistön äänenkannattaja, tuomitsi Järvisen edellisvuonna ilmestyneen kirjoituksen taantumuksellisenä, sekavana ja pyrkimyksenä ”puristaa naisasia ’kristillis-siveellisen fennomanian kaavoihin’”. Lehti sai kuitenkin yllättyä Järvisen kannasta valtiopäivillä – Järvisen kauniit sanat naisista, joskin vähäiset sellaiset, eivät ehkä olleetkaan niin korulauseita. Piispa Johanssonin kielteinen kanta kuitenkin voitti pappissäädössä ja anomuksen eteneminen hylättiin.¹¹¹ Kirkon kanta 1800-luvun lopun uudistuksiin ja yhteiskunnallisiin liikkeisiin oli siis pääpiirteissään kielteinen, joskin erimielisyyksiä ja eroaviakin näkemyksiä oli, kuten naiskysymyksessä.¹¹²

Järvisen tekstiä yleisesti voidaan pitää kirkon linjan mukaisena, konservatiivisena ja isänmaallisena eli ”snellmanilaisena”, varoitellen ”uusien urkkijoita” tuomitsematta menneisyyttä ja tuhoamatta tulevaisuuden perheiden ja yhteiskunnan pohjaa. Hän ei tuominnut naisten kouluttautumista ja sivistystä, mutta epäilee ”saattaisiko siinä [sivistyksessä] ehkä kätkeytyä joitakin naisen todelliselle onnelle epäsuosiollisia periaatteita -”.¹¹³ Ristiriitaista on, että tekstissään Järvinen kannatti naisen luonnolle sopivaa, yksinkertaista sivistystä ja ammatillista kouluttautumista, mutta silti hän äänesti valtiopäivillä naisten yliopisto-opiskelun puolesta.

---

¹¹¹ Juva 1960, 119.

¹¹² Juva 1960, 126.

¹¹³ Järvinen 1884, 7.

LOPPULAUSE

1800-lukua Suomessa voidaan pitää murroksen aikana monessa mielessä; elinkeinorakenteen muuttumisen, eli kaupungistumisen ja teollisuuden nousun lisäksi vuosisadalla pyyhkivät uudenlaiset aatteelliset tuulet. Uusi keskiluokka, liberaalit tuulet Euroopasta, taloudellinen nousukausi ja tieteen läpimurto murensivat perinteistä sääty-yhteiskuntaa ja kristillistä yhtenäiskulttuuria. Uudistusmielisiä pyrkimyksiä vastusti konservatiivinen papisto, jonka edustajana Nestor Järvinen kirjoitti vastineensa vallinneeseen keskusteluun naisen tasa-arvosta ja akateemisista koulutusmahdollisuuksista.

1800-luvun puolivälistä alkaneet muutokset kohti naisten vapautumista alkoivat säätyläisnaisten aloitteesta. Kaupungissa asuvista naimattomista nuorista säätyläisnaisista oli tullut rasite heitä elättäville sukulaisille. Säätyläisnaiset ajoivat kiihkeästi oikeuttaan tehdä työtä ja elättää itsensä avioliiton ulkopuolellakin, mutta samaan aikaan halusivat rajoittaa työläis- ja talonpoikaisnaisten työntekoa. Naimattomat naiset vapautettiin isiensä holhouksenalaisuudesta ja saivat muitakin oikeuksia, sen sijaan aviossa olevat naiset säilyivät miestensä edusmiehisyyden alaisuudessa vielä 1920-luvun loppuun saakka. Vuoden 1866 kansakouluasetuksen ansiosta köyhienkin perheiden lapset pääsivät kirkosta erotettuun koululaitokseen. Kansakoulun isä Cygnaeuksen mukaan naisten yhtäläiset sivistysmahdollisuudet tuli toteuttaa naisten kutsumustehtävän vuoksi, ei heidän itsensä tai ihmisoikeuksien vuoksi. Tällä samalla linjalla oli myös Järvinen, jonka mielestä naisella oli pyhä velvollisuus ja tehtävä kasvattaa isänmaallisia, nöyriä seura- ja yhteiskunnan jäseniä. Kansakunnan siveellinen henki suorastaan oli riippuvainen äitien antamasta kasvatuksesta.

Naiset eivät vielä kirjoituksen julkaisunkaan aikoihin olleet tervetulleita oppikouluihin, jotka mahdollistivat pyrkimisen yliopistoon, saatikka sitten yliopistoihin, muuten kuin anomalla vapautusta sukupuolestaan. Aloite tyttöjen yliopistokoulutuksen puolesta ja naisten järjestäytymisen naisasialiikkeiksi saivat alkuun suuren emansipaatiokeskustelun naisen asemasta, tehtävästä, kyvyistä, sukupuolten välisistä eroista ja avioliiton alkuperästä ja tarkoituksesta. Järvinen edusti perinteistä kirkon linjaa ja alistumisen teologista diskurssia siinä mielessä, että hänen mielestään naisella ja miehellä oli luonnostaan erilaiset sielut ja sitä

myöten heidät oli luotu hoitamaan eri tehtäviä kolmisäätyopin mukaisessa maailmassa eli niin hengellisessä, yhteiskunnallisessa kuin valtiollisessa säädysssä. Järvisen mukaan perheen perustaminen oli pyhä velvollisuus myös miehelle, mutta miehen hoitaessa yhteiskunnallisia velvollisuuksia, naisen tehtävänä oli lasten kasvattaminen kristillisessä hengessä, miehensä tukeminen ja auttaminen ja kodikkaan kodin luominen, jossa mies voisi levätä uusia taisteluita varten.

Järvisen mielestä naisenkin tuli olla sivistynyt, jotta hän pystyi kasvattamaan siveellisiä ja uutteria lapsia, sekä toimimaan toisena puoliskona miehelleen, olihan mies ja nainen toisilleen luodut ja täten vajanaisia ilman toisiaan. Nainen ei kuitenkaan tarvinnut akateemista koulutusta, vieraita kieliä tai varsinkaan abstraktia matematiikkaa tämän tehtävänsä hoitamiseen, vaan käytännönläheistä ja yksinkertaista tietoa ja taitoa. Olennaisimpia oppeja olivat traditio eli muistitieto, hengellinen opetus ja kristillinen saarna. Järviselle tärkeimpiä ihmisyyden mittareita olivat kristillisuus, siveellisyys ja isänmaallisuus, fennomaanisen liikkeen ja J.V. Snellmanin valtio-opin kulmakivet. Järvinen kritisoikin ankarasti ruotsinkielistä sivistyneistöä kansan hengellisten harrastusten välttelystä.

Kaiken kaikkiaan Järvinen edustaa perinteistä pappissäädyn kantaa ajan keskustelussa, joskin hän varsin ristiriitaisesti kirjoituksensa sanomaan nähden vuotta myöhemmin valtiopäivillä äänesti naisten yliopistokoulutuksen puolesta, sekä oli perustamassa ja johtamassa tyttökoulua. Olisi mielenkiintoista tutkia lisää taustoja Järvisen kannoille ja erityisesti sitä, miten keskustelu kehittyi 1880-luvun jälkeen, miten itsenäistymisen kynnyksellä olevassa Suomessa naisen asema ja avioliitto instituutiona kehittyivät, ja mikä oli kirkon rooli mahdollisessa muutoksessa. Lisäksi, naiseuden ja sukupuolen diskurssien kautta tehtyä suomalaista historiankirjoitusta on niukasti perinteisiin historiantutkimuksen aloihin verrattuna, joten uudenlaista perheeseen, sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvää tutkimusta kaivattaisiin mielestäni lisää.

LÄHTEET JA TUTKIMUSKIRJALLISUUS

PAINETUT LÄHTEET

Järvinen, Nestor 1884: ”Naiskysymyksen periaatteita”. Ylipainos *Kirkollisesta kuukauslehestä*, Jyväskylä.

Kirkollinen kuukauslehti: uskonnollista lukemista perheille, 01.02.1881, nro 2.

TUTKIMUSKIRJALLISUUS

Halila, Aimo 1963: *Jyväskylän seminaarin historia*. WSOY, Helsinki.

Jallinoja, Riitta 1984: ”Nainen 1800-luvun murroksessa”, s. 137—147. *Nainen historiassa*, toim. Auvo Kostiainen. Turun yliopiston historian laitos, Turku.

Juva, Mikko 1960: *Valtiokirkosta kansankirkoksi*. WSOY, Helsinki.

Korppi-Tommola Aura 1984: ”Naisten koulunkäyntimahdollisuuksien laajeneminen vuoden 1800 jälkeen”, s. 148—167. *Nainen historiassa*, toim. Auvo Kostiainen. Turun yliopiston historian laitos, Turku.

Kuikka, Martti T. 1974: *Nestor Järvinen: seminaaripedagogi ja koulumies. Tutkimus Suomen ensimmäisen seminaarin uskonnon lehtorin pedagogisesta toiminnasta*. Helsingin yliopiston käytännöllisen teologian laitos, uskonnonpedagogiikan julkaisuja A 12/1974.

Kuikka, Martti T. 1992: *Suomalaisen koulutuksen vaiheet*. Otava, Helsinki.

Mikkola, J.M., Leinonen, Artturi & Rekola, Sulo 1937: *Jyväskylän seminaari 1863—1937 muistojulkaisu*. Osakeyhtiö Valistus, Helsinki.

Mustakallio, Sinikka 1988: *Naisten itsenäisyshistoriaa Suomessa*. Kansan Sivistystyön Liitto.

Nieminen, Armas 1951: *Taistelu sukupuolimoraalista. Avioliitto- ja seksuaalikysymyksiä suomalaisen hengenelämän ja yhteiskunnan murroksessa sääty-yhteiskunnan ajoilta 1910-luvulle*. Helsingin yliopiston väitöskirja.

Nieminen, Hannu 2006: *Kansa seisoi loitompana. Kansallisen julkisuuden rakentuminen Suomessa 1809—1917*. Vastapaino, Tampere.

Nurmi, Eeva-Liisa 2004: ”Tie olkoon auki, kunto ja into määrätköön”. *Naiskysymys Päivälehdessä 1889—1894*. Oulun yliopiston historian laitoksen pro gradu

–tutkielma.

Pylkkänen, Anu 2012: *Vaihtoehto avioliitolle. Seksuaalisuudesta yhteistalouden sääntelyyn*. Vastapaino, Tampere.

Raitio, K. 1913: *Jyväskylän Seminaarin 50-vuotinen toiminta. Katsaus sen syntyyn ja vaiheisiin*. K.J. Gummerus O.Y., Jyväskylä.

Räisänen, Arja-Liisa 1995: *Onnellisen avioliiton ehdot. Sukupuolijärjestelmän muodostumisprosessi suomalaisissa avioliitto- ja seksuaalivalistusoppaissa 1865–1920*. Suomen historiallinen seura, Helsinki.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006: *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto, Tampere.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_6_1.html (Luettu 4.2.2017)

Saarinen, Aino 1985: *Vapautta naisille! Puheenvuoroja naisten historiasta, naisliikkeistä ja teoriasta*. Oulun yliopiston historian laitos, tutkijaliiton julkaisusarja 35, Helsinki.

Tuomaala, Saara: "Holhouksenalaisuudesta koulutetuksi ja vapaaksi kansalaiseksi", *Naisten täydet poliittiset oikeudet 100 vuotta –verkkosivu*.
<http://www.helsinki.fi/sukupuolentutkimus/aanioikeus/artikkelit/tuomaala.htm> (Luettu 9.2.2017)

Wilkama, Sisko 1938: *Naissivistuksen periaatteiden kehitys Suomessa 1840–1880 –luvuilla. Pedagogis-aatehistoriallinen tutkimus*. Helsingin yliopiston väitöskirja.

HAKUTEOKSET

Tieteen termipankki, Filosofia: emansipaatio. <http://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:emansipaatio> (Luettu 21.2.2017)

Tieteen termipankki: Folkloristiikka:muistitieto. Tarkka osoite:
<http://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Folkloristiikka:muistitieto> (Luettu 20.2.2017)

Tieteen termipankki: Tekstuaalitieteet:ylipainos.
<http://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Tekstuaalitieteet:ylipainos> (Luettu 9.2.2017)

Kuva 1. *Nestor Järvinen: J.M. Mikkola, Artturi Leinonen & Sulo Rekola (1937): Jyväskylän seminaari 1863–1937 muistojulkaisu*, s. 167. Osakeyhtiö Valistus, Helsinki.